

NOVA PRAVDA



Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani,
Narodni dom, L. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedenske slike“.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo 8 dinarjev.



Skupščina Delavske zbornice.

Dne 20. novembra ob 9. uri dopoldne se je vršila v Mariboru v kazinski dvorani skupščina Delavske zbornice za Slovenijo.

Skupščino je otvoril predsednik M. Čobal, konstatiral sklepčnost in imenoval overovateljem zapisnika delegate Franca Jakomina, Josipa Žabkarja in Franca Svetka.

Obenem je pozdravil zastopnika ministra za socialno politiko inspektorja dela ing. Ivo Šorlija, mestnega župana mariborske oblasti dr. Leskovarja, zastopnika Centralnega sekretarijata Delavskih zbornic Sava Muzikraviča ter zastopnika Delavske zbornice v Zagrebu Berberoviča.

Poročilo predsednika DZ.

Predsednik je poročal, da je umrl delegat plenuma Franc Duha, delovodja v Rušah, ter prosil delegate, da počastijo njegov spomin s tem, da vstanejo s sedežev, kar so tudi storili.

Svoje mesto je odložil delegat plenuma Valentin Urbančič. Na mesto Franca Duha je bil poklican na to skupščino, ker je namestnica Kristina Furlan odklonila svoje mesto, v smislu člena 9. poslovnika DZ, prvi novoizvoljeni kandidat z iste liste Franjo Derča, tkalniški mojster v Št. Pavlu pri Preboldu, namesto Valentina Urbančiča pa Jože Žabkar, magister farmacije v Ljubljani. Dalje je odložil svoje mesto delegat plenuma Ivan Novak, ki je bil poklican v plenum namesto Marije Kisovec. Na njegovo mesto je prišel Dragó Kosem, prvi še neizvoljeni kandidat z iste liste.

Predsednik je nadalje poročal, da sta imela Upravni odbor DZ in finančna kontrola v času od 19. marca 1927. do 19. novembra 1927. po 13 rednih sej.

V tem razdobju je uresničila DZ načrte glede zgradbe novega poslojpa v smislu pooblastil, ki ste nam jih dali. Za to zgradbo je votirala skupščina iz naših rezerv znesek 1.5 milijona dinarjev. Razen tega se ji je posrečilo, dobiti od fonda za Borze dela posojilo v znesku 1.8 milijona dinarjev po 4% za 25 let. Z mestno občino ljubljansko je bila sklenjena pogodba glede soudeležbe pri gradbi. Glasom te pogodbe prispeva ostali znesek za zgradbo Mestna občina ljubljanska. Vsem, ki so pri tem sodelovali, gre zahvala zbornice. Zgradba bo stala in bo že sama spomenik, da je bilo delo upravnega odbora in skupščine DZ v tej periodi plodonosno.

Tudi v tej periodi se je veliko trudilo, da naših Borz dela ne pustimo propadati. Posrečilo se je vzdržati kontinuiteto, s čemur smo bistveno pripomogli, da stojimo pred tem, da se uredi posredovanje dela na novi podlagi in da dobimo v javnih Borzah dela v kratkem nov važen socialno-političen organ.

Prosvetni odsek zbornice stalno napreduje in dela zbornici že danes čast.

Za najvažnejše bodoče zbornične naloge je smatrati: Prizadevanje v pravcu starostnega zavarovanja delavcev, sodelovanje pri poklicni izberbi ter izpopolnitev našega statističnega dela.

Po predsedniškem poročilu pozdravi skupščino dr. Josip Leskovar, župan mariborski in predsednik mariborske oblastne skupščine, inspektor dela ing. Ivo Šorli, centralni tajnik Delavskih zbornic Sava Muzikravič, zastopnik Delavske zbornice v Zagrebu Berberovič.

Predsednik skupščine se zahvali za pozdrave.

Poročilo tajnika DZ.

Tajnik Filip Ura tnik poroča:

Na zadnji plenarni seji so podali zastopniki vseh skupščinskih klubov veliko število samostojnih predlogov, ki vsebujejo skupaj ves socialno-politični program.

Upravni odbor se je s temi predlogi bavil in naročil upravi, naj smatra te predloge za smernice za svoje socialno-politično udejstvovanje.

Zato mislim, da moram v svojem poročilu predvsem poročati, kaj je storila uprava v času od zadnje skupščine v smislu teh smernic.

Že v naprej moram poudariti, da o velikih uspehih žal ne morem poročati, ker so bile ovire, s katerimi smo morali računati, velike. Deloma so ležale te ovire na naši strani. Še vedno je bil absorbiran velik del naše delovne sile z upravnimi posli. Če Vam je predsednik navedel, da smo pričeli letos z gradnjo palače, boste lahko razumeli, da nas je stalo to mnogo truda in časa. Vendar smo mnenja, da smo vsaj indirektno tudi s tem nekaj storili za boljšo zaščito delavskih interesov. V naši palači bodo imele svoje domove naše strokovne organizacije, ki so glavne nosilke vseh teženj, ki gredo za zboljšanjem delavskega položaja. One se bodo v bodoče laže razvijale nego so se mogle do sedaj, ko so poslovale v nezadostnih prostorih.

Na drugi strani pa je treba na tem mestu poudariti, da živimo v času in sredini, ki je stremljenjem, ki gredo za zboljšanjem delavskega položaja, naravnost sovražna.

Kamorkoli smo se obrnili in kjerkoli smo branili socialno-politične zahteve delavstva, smo nalezeli na sledečo argumentacijo: Nahajamo se v dobi težke gospodarske krize. Zato ni mogoče misliti na izpopolnjevanje delavske zaščite. Prej je treba misliti na to, da se omeji in ukine še to, kar delavci danes že imajo.

Iz teh razlogov se mi zdi potrebno, da na tem mestu izjavim in pokažem, da taka argumentacija ni opravičena.

Tisti, ki govore o gospodarski krizi, mislijo pri tem navadno na krizo posameznih privatnih gospodarstev. Ko bi gledali na vse narodno gospodarstvo, na vsoto vseh teh gospodarstev, bi morali videti, da je to, kar donša enemu gospodarstvu korist, za drugo gospodarstvo često škodljivo tako, da celotno narodno gospodarstvo od takih delnih izboljšanj gospodarstva nima koristi.

Velik del privatnih gospodarstev je prišel v minulih letih pri nas res v težek položaj. Med vojno se tehnična obratna sredstva često niso obnavljala. Da navedem en primer za to: V rudnikih se je kopalo med vojno pridno premog, ni

pa se izgrajevalo v dovoljni meri pomožnih naprav, da bi se zasiguralo trajno obratovanje rudnikov.

Povojna inflacija in padanje denarne vrednosti sta zmanjšala za obratovanje potreben denar, ki je bil v posesti obrtnih in industrijskih podjetij, na majhen del tistega zneska, s katerim so razpolagala ta podjetja pred vojno. V času visoke konjunktore so izkazovala obrtna in industrijska podjetja na videz sicer visoke dobičke, v resnici pa so bili dobički navidezni in črpani navadno iz glavničnih rezerv. Pod vplivom navidezni dobičkov se je zvečala mnogokje tudi režija, tako, da so prišli izdatki v nesoglasje z dohodki, ki jih morejo ta podjetja normalno dati.

To so glavni znaki onih pojavov, ki se označujejo navadno z besedo — gospodarska kriza. **Danes se gospodarska kriza stopnjema manjša** in je v velikem delu naših gospodarskih podjetij že docela premagana.

Naši rudniki so dosegli tiste produkcijske razmere, ki so bile pred vojno. Leta 1924. smo dosegli produkcijo premoga v iznosu 1.800.000 ton, medtem ko so producirali naši rudniki pred vojno le okrog 1.500.000 ton. Za to leto pa se je moglo še upravičeno pripomniti, da se je dosegla ta produkcija le z nadnormalno visokim številom delavcev. V letu 1926. je bilo odpuščenih nad 3000 rudarjev. Vkljub temu pa moremo pričakovati za leto 1927. zopet produkcijo, ki za rekordno številko 1.800.000 ton, ne bo zaostajala.

Naša železna industrija se je naslonila na velik srednjeevropski železni kartel in si zasigurala s tem stalnejši odjem in stabilnito v produkciji.

Tudi v tekstilni, lesni in stavbni industriji se morejo opaziti znaki pojemanja krize in znaki bližajoče se boljše konjunktore. To se more opaziti tudi na številu v obrtu in industriji zaposlenih delavcev, ki je v letu 1927. za par tisočev večje kakor v prejšnjih letih.

Iz tega sledi, da bi se socialno-političnih reform vsled gospodarske krize že zato ne smelo odklanjati, ker ta kriza, v kolikor imamo pred očmi posamezna privatna gospodarstva, že davno več nima tega akutnega značaja kakor ga je imela; pač pa lahko govorimo o gospodarski krizi v drugem smislu.

Še vedno je prirastek delovne sile stalno večji kakor možnost zaposlitve. Prizadevanja, ki so bila usmerjena v pravcu sanacije privatnih gospodarstev, te krize niso zmanjšale, temveč so jo občutno povečale in jo groze še povečati.

Poglejmo si to konkretno. V času velike redukcije v rudnikih je izgubilo delo, kot smo že dejali, blizu 3000 delavcev. Če smo se obrnili ob tej priliki na privatno podjetje, ki je te delavce odpustilo, in če smo opozarjali na to, da je treba odpuščene spraviti drugam v delo in jih za prehodno dobo vsaj v toliko podpreti, da ne bodo trpeli najhujšega pomanjkanja, nam je podjetje odgovorilo: To ni naša stvar! Za to naj se briga država, to je stvar socialne politike. Če smo se obrnili na predstavnike državne oblasti, so nam

ti odgovorili: Sedaj je gospodarska kriza, zato tu ne moremo pomagati, ker bi morala obremeniti v tem primeru naše gospodarstvo z bremenom, ki jih ne more prenesti. Treba je skrbeti predvsem za izboljšanje produkcije in gospodarstva.

Spričo tega se moramo vprašati: Ali je to res izboljšanje gospodarstva, če se spravi tisoče obdelovalcev in se jih sili, da izgubljajo v brezposelnosti svojo delovno silo, medtem ko se sili na drugi strani ostalo delavstvo k čezurnemu delu.

Posamezne gospodarske edince so svoje gospodarstvo sicer uravnotežile, morda celo preko mere uravnotežile. Zato pa je nekdo drugi prisiljen, da

reducirano in brezposelno delovno silo

vzdržuje. Nekdo mora to koncem koncev biti, tudi če odklanja država ob priliki takih kriz vsako sodelovanje.

Mnogo znakov kaže, da se bo z redukcijami v bodoče še nadaljevalo. Država sama odpušča svoje uradništvo. Ona se bavi z načrtom o komercializaciji železnic. Mi bi ne imeli ničesar proti temu, ako bi se izločile železnice iz budjetnega gospodarstva, morali pa bi opozoriti na vse neugodne posledice na drugi strani, ako bi se zvezala s tem težnja po redukcijah in enakemu postopanju kakor ga vidimo pred seboj v privatnih gospodarstvih.

Iz vseh teh razlogov se nismo mogli priključiti mnenju tistih, ki so trdili, da sedaj ni čas za podpiranje brezposelnih in za vzdrževanje in izgradnjo institucij za reguliranje delovnega trga. Ko se je ukinilo v državnem budžetu državne Borze dela, smo bistveno pripomogli, da so se vzdrževale naše Borze dela na drug način in sodelovali pri tem, da se bo uredilo brezposelno skrbstvo vsaj v najskromnejši meri na samoupravni osnovah.

Z izgovori na gospodarsko krizo pa se ni nastopalo zadnje čase samo proti predlogom, ki imajo za cilj zaščito delavstva, temveč se je hotelo s temi argumenti delati celo proti zavarovanju delavcev. Trdilo se je, da je starostno zavarovanje, kakor ga predvideva zakon, vsled gospodarske krize neizvedljivo. Poudarjam, da se nobene vrste delavskega zavarovanja s ta-

kimi izgovori ne bi moglo odklanjati. Ali naj živijo, ki prodajajo svojo delovno silo, samo tako dolgo, dokler je sposoben za delo? Ali je mogoče pustiti človeka, da lakote umre, kadar postane bolan, onemogel in star? Če si ne upamo postaviti tega principa, ali naj postavimo princip, naj dela delavec, dokler je zdrav, v mestu in tovarni za plačo, od katere si za svojo starost ne more ničesar prihraniti, ko postane star, naj pa gre v svojo domovinsko občino, navadno v kmečko občino, in se pusti vzdrževati od poljedelskega prebivalstva, ki samo ne živi v izobilju in ga ni dolžno vzdrževati. Če je tako starostna oskrba obrtnega in industrijskega delavstva važen problem za to delavstvo, ni nič manj važen problem tudi za kmečko prebivalstvo, na katerega ob neurejenih razmerah bremena starostne oskrbe tako često padajo, medtem ko se jih obrtna industrijska podjetja, ki so jih dolžna nositi, otrsajo.

V zadevi stanovanjske zaščite

smo izrazili ponovno mnenje, da je ukinitve stanovanjske zaščite pri nas preuranjena, ker je stanovanj še mnogo premalo. Vkljub temu se je podaljšala stanovanjska zaščita le za par mesecev, in še to v omejeni obliki. S tem smo napravili eksperiment, ki ga drugje v državah, ki so bile v vojni, niso dosegali nikjer napravile. Mnogo krivde, da je moglo do tega priti, nosijo vsekakor tudi organizacije najemnikov in delavcev, ki so dopustile, da je stala zlasti v glavnem mestu narodna skupščina bolj pod vplivom propagande lišnih lastnikov kakor pod vplivom zahtev organizacije najemnikov. V zadevi delovnega časa smo branili zakonska določila. Tudi tu nam je bil duh časa nasproten. Zatrjuje se, da je

nadurno delo

v interesu gospodarske povzdige potrebno. Vendar bi moral ta argument imeti vsaj delno upravičenost le tedaj, ako ne bi nadurno delo na eni strani večalo brezposelnosti na drugi strani. Za trgovska in obrtna podjetja se delovni čas vedno ni uredil z uredbo, kakor predpisuje to zakon. Zadnji čas opažamo, da se hoče delovni čas zlasti v trgovskih obratih podaljšati. Vsi vemo, da vlada baš v tem oziru v naši državi velika anarhija. Na našem področju so bile to-

zadevno razmere do zadnjega časa še nekako urejene. Že v Zagrebu pa se je moglo najti še ob 9. uri zvečer po predmestjih trgovine odprte. V centru države, v Beogradu, pa so odprti trgovski obrati dejansko tako dolgo, kakor se to komu poljubi. Dalje proti jugu pa je to gotovo še slabše. Sedaj se delajo poizkusi, da bi se razširile neurejene razmere na vso državo, namesto, da bi se storilo obratno. Nikjer ni podaljšanje delovnega časa tako nepravilno kakor baš v trgovini. Slišali smo, da se utemeljuje tudi tu potreba po podaljšanju delovnega časa z gospodarsko krizo. Mi pa smo mnenja, da se da v naših trgovinah v osmih urah mnogo več blaga prodati kakor ga more publika kupiti. Če je v eni trgovini odprto dalje kakor v vseh drugih, lahko to kakega zamudnega kupca res v to trgovino privabi. Ako se podaljša delovni čas splošno, bi se v trgovinah v 9, 10, 11 urah na dan ravno toliko prodalo kot v osmih. S podaljšanjem delovnega časa ne bi dosegli ničesar drugega, kakor da silimo trgovske nameščence čakati po trgovinah brez posla na odjemalce, namesto da bi izrabili tak čas za kako drugo koristno delo.

Že na zadnjem zasedanju skupščine se je poudarjalo, da je treba nekaj ukreniti proti preplavljanju posameznih poklicev z obrtnimi vajenci. Nasvetovalo se je, naj ustanovi zbornica

posvetovalnico za izbiranje poklicev.

Mi smo imeli potrebo poklicne posvetovalnice in zaščite vajencev stalno pred očmi. Mislimo pa, da bodo nameravane poklicne posvetovalnice samo takrat uspele, ako bodo njihovi organi zapolitvene možnosti dobro proučili in znali dajati praktične nasvete. Ne bo težko ugotoviti, da je mnogo strok prenapoljenih. Teže pa bo najti stroke, v katere moremo svetovati našim vajencem. Morda bi prekomerno zaposlovanje vajencev že to omejilo, ako bi se v novem obrtnem redu določilo, da vajenec ne sme služiti tri leta brezplačno, temveč se mora odškodovati v sorazmernosti s tem, kolikor se je v svoji stroki že naučil in v kolikor za mojstra v stvari koristi.

V pogledu zaščite žens in dece je stopila Delavska zbornica v stik z registriranimi ženskimi organizacijami in bo z njih pomočjo pripomogla k reševanju teh vprašanih.

Ivan Albreht: (Nadaljevanje.)

Tinično breme.

Življenje, ki ne pozna ozirov in ne misli na jutrišnji dan, to je življenje ljudi pri Svetem Jožefu. Delavec sicer preračuni svoj tedenski zaslužek, a deca, ta mu je nadloga. Zato jo strese kmalu od sebe, zlasti dekleta, ki z delom svojih rok ne prisožijo mnogo več kakor nič. Še preden more otrok zaslanjati o ljubezni, ga ponujata oče in mati tistemu, ki pač pride slučajno blizu in se kaj pobjže zanima za ženski spol. Zato so dekleta po teh krajih kakor bolniki. Na obrazih tišče pozna leta že pri osemnajstih. Čela so razorana, oči uderte, a kretnje lene in nekako brezobzirne. Tini je padla v to življenje in ni mogla pojmiti groze. Ko jo je pozno popoldne poklical Lomnik k sebi, jo je spreletelo mrzlo po vsem telesu, vendar je ubogala.

«Ali pojdeš z menoj?»

Dekle je pogledalo in je skomizgnilo z rameni. Bivanje na kmetih ji je zapustilo sled upornosti v značaju.

«Nocoj pojdem med Slovence,» je pristavil Lomnik z dvomnim nasmeškom, ko je videl, da zaman pričakuje odgovora.

«Lepo,» je menila Tini malomarno in brez zanimanja.

Lomnika je jezilo, vendar se je premagal in se je po mačje splazil do nje:

«Zaradi tebe sem govoril z očetom.»

Dekle je ostrmelo. Minulost je šla mimo in spomini na kupčijo.

«Jaz sem pastirica in kravarica.»

Prav za prav jo je jezilo, ko je izrekla besede, vendar se je morala smejeti. Saj je bilo vendar vse skupaj tako neumno, da ni bilo vredno besede. Čisto razločno je že sklenila, da ne mara živeti doma, a zdaj naenkrat lažijo za njo. Iz takh misli ji je ušla trditve:

«Jaz pojdem po svetu!»

«Z menoj,» je dejal pisac trdno.

Tinica se je zasmejala.

«Če bi le ne vedela, kaj hočejo gospodje od nas,» se je pobahala ob spomenu na tisto veselico, kjer je pred leti prodajala srečke.

«Ali ne veš, da si otrok?» je hotel začeti Lomnik z nadvlado.

«Otrok govori po otročje.»

«In ti?»

«Kakor se mi pač zdi.»

Pa je bil zopet smeh in tudi Lomnik se mu je smejal. Svežost v njegovi bližini ga je opajala ni mamila tako zelo, da je mestoma pozabil na svoje načrte in je od časa do časa zašel s tira. Ko pa je zavlada v sobi popolna tema, ni prižgal luči, ampak je sedel na klop in je potegnil Tini za seboj. In zapel je eno tistih pesmi, kakršne je prepeval na sveti večer.

«Grdi ste, gospod Lomnik!»

Dekletov glas je bil tih in plah in nekaj kakor zamorjena otožnost je zvenelo iz njega.

«Zato me ne maraš?»

Z rokama je iskal njenih lahko naznačenih grudih in Tini je kriknila. Hotela se je izviti, čakala je pomoči, toda Lomnik jo je držal kakor v kleščah. Po veži je prišla mati. Natančno je Tinica razločila njeno hojo in je spoznala njen korak. Kriknila je še enkrat, toda pomoči ni bilo. Mati je samo zakašljala in je zavila v sobo, kjer je prebivala domača družina. Tedaj je mladenki upadel pogum.

«Slabši ste od psa,» je dahnila onemoglo. Lomnik pa je zažvižgal in je razložil počasi:

«Če bi v vrednosti dosegel psa, bi si ne želel ničesar več na svetu.»

«Ne vem.»

«Za glavo,» je hitel Lomnik, a ti?»

«Moja glava je pa preveč prazna.»

Obšla jo je prešernost, tista veselost, ki jo občutijo mestoma otroci po prenehanju strahu.

«Čemu ne prižgete luči?»

«Ker mi svetiš ti.»

Lomnik je bil prepričan, da zmaga, toda Tinica mu je povedala proti vsemu pričakanju:

«Saj ne brišem več nosa z rokavi.»

Predsednik finančne kontrole Josip Ošlak prebere zapisnik zadnje seje finančne kontrole Delavske zbornice, glasom katerega je finančna kontrola primerjala posamezne postavke računov v dnevniku z zaključnimi postavkami v glavni knjigi, pregledala račun prometa in izgube in dobička ter bilanco za poslovno leto 1926./27. Pregledala je tudi zaključne račune za proračunsko leto 1926./27. in ugotovila njih pravilnost, kar je z lastnoročnimi podpisi ugotovljeno v glavni knjigi fol. 113. Finančna kontrola predlaga plenumu zbornice, da se: 1. Račun prometa, 2. Račun izgube in dobička, 3. Račun bilance za leto 1926./27. odobri ter Upravnemu odboru Delavske zbornice podeli absolutorij.

Debata k poročilom uprave DZ.

Prva se je oglašila k besedi delegatinja Mici Ajdišek, ki je poudarjala, da so delavke potrebne podpore Delavske zbornice. Opozorila je na zaposlitev mladostnih delavcev in delavk in na nezadostne mezde delavk, ki za enako delo z moškimi ne dobivajo enakega plačila.

Delegat tovariš Dragotin Kosem

je izjavil, da tajnikovemu poročilu ni oporekati, res pa je tudi, da bi se dalo delovanje Delavske zbornice v marsičem izpopolniti. Naj služi par besed, ki naj bi služile kot nasvet za izpopolnitev dela pri DZ.

Zastopnik Centralnega tajništva je prav poudarjal, da je Delavska zbornica v Sloveniji parlament našega delavstva, ki mora imeti okno v svet. In tu vidimo pomanjkljivost pri DZ. Zbornica se publicistično premalo uveljavlja. V širokih slojih delavstva opazamo nezaupnost napram zbornici. Zakaj? Ker vidijo samo, kako se izdaja denar, ne vidijo pa haska. Treba je pokazati delo zbornice, na drugi strani pa zainteresirati široko javnost za vse, kar danes teži delavstvo. **Nujno potrebno je, da se Delavska zbornica v bodoče publicistično mnogo bolj uveljavlja.** Časopisi vplivajo na javnost in teh se mora zbornica posluževati.

Tajnik nam je govoril o osemurniku v trgovskih obratih. Delavska zbornica do danes o tem javno ni zavzela svojega stališča, kar bi bilo pa vsekakor potrebno. Koliko lepil misli nam je dal tajnik in naj to ne ostane samo med stenami DZ, ampak je treba to povedati tudi širši javnosti. Koliko energije se po nepotrebem porabi v naših organizacijah, vendar le na polrealni podlagi.

Delavska zbornica naj objavlja svoja stališča in stremjenja v delavskih časopisih. Poleg tega je nujno potrebno, da se organizira poseben publicistični odsek, ki naj delavsko časopisje podpira, mu pošilja prispevke in na drugi strani v vsakem javnem časopisu podaja svoje mnenje. Koristno bi bilo tudi, če bi Delavska zbornica od časa do časa izdajala nekako korespondenco, ki bi jo razpošiljala vsem delavskim organizacijam in časopisom, v kateri bi navajala svoje stališče v raznih problemih, opozarjala na razne pojave in priporočala razne članke, ki se pišejo v gotovih časopisih. Smatram za nujno potrebno, da Delavska zbornica v bodoče prične na tem polju najživahnejše delati.

Tudi glede obrtno-nadaljevalnih šol nekaj. Danes vidimo, da se v posameznih obratih učenci eksploatirajo, na drugi strani pa nimajo obrtnega šolstva, ki bi jim vsaj nekaj koristilo za njihovo izobrazbo. Skrbeti bo treba, da se obrtno-nadaljevalne šole, v kolikor že obstoje, izpopolnijo, obenem pa skrbi za vpostavitve novih ter bi bilo želeli, da bi se DZ v bodoče več pečala z vprašanjem obrtno-nadaljevalnih šol.

Nadalje so se oglašili k besedi delegati Alojzij Pušič, ki zahteva, da morajo delavske kuhinje ustrezati splošnim interesom delavstva; France Žužek, ki poudarja, da so temelj Delavske zbornice močne strokovne organizacije; Martin

Kores, ki apelira, da se Delavska zbornica zanimala tudi za železničarje; Ivan Gođeša, ki predlaga, da Delavska zbornica skliče anketo, ko bo predložen vladni osnutek o novem poselskem redu; Fran Leskošek, ki je za osnovanje in podpiranje delavskih produktivnih zadrug.

Delegat Ivan Gajšek (krščanski socialist) poudarja, da mora biti Delavska zbornica predstavitelj našega enotnega slovenskega proletarijata. Klub krščanskih socialistov je to pri prvi seji DZ poudarjal in izjavil, da hoče sodelovati pri vsakem delu za izboljšanje delavskega položaja, zakaj razmere so take, da je enotna obramba potrebna. Našemu delavstvu prav nič ne koristi, če se mi med seboj tepemo. Treba pa je to na vseh straneh razumeti.

Krščanskemu socialistu Gajšku je odgovoril

delegat tovariš Rudolf Juvan,

da se vsi klubi zavedajo, da je Delavska zbornica institucija, da ščiti interese vsega delavstva. Naš klub se ogiblje pri svojem delu vsakega politiziranja. Opaža pa se zadnje čase, da se v delavskih institucijah ne dela več tako. V delavske institucije se skuša zanašati politika. Narodni klub je pripravljen delovati skupno, kakor poudarja delegat Gajšek, toda v praksi se njegova načela drugače izvajajo. Mi vemo, da se je pred kratkim razrešilo ravnateljstvo OUZD in imenovalo novo, v katerem prevladujejo pristaši klerikalne struje. Mi izjavljamo, da nismo bili nikdar prijatelji nasilja in pa tudi ne zapostavljanja kake organizacije. Ravno zato pa imamo pravico obsojati tudi sedaj sestavo novo imenovanega ravnateljstva. Rzsodišče pri OUZD se je tudi razpustilo in postavilo novo, kjer imajo večino krščanski socialisti. Mi se čudimo Vaši neodkritosrčnosti, ko nam nudite roko, v resnici pa delate čisto drugače.

Končno sta se oglašila še k besedi delegat Ivan Gajšek, ki je hotel opravičiti klerikalno politiko v socialnih institucijah in delegat Svetek, ki je v svojem govoru poudaril, da je marksistični klub kot doslej še za naprej za složno delo vseh skupin v Delavski zbornici.

Izdatki iz gradbenega fonda.

Blagajnik Rado Čelšnik poroča: Poslovni višek iz proračunskega leta 1926./27. v znesku Din 299.863/32 se je prenesel v gradbeni fond. Ker je znašal stavbeni fond iz prejšnjih let 3 milijone 27.094 Din 7 p, je znašal ta sklad dne 31. julija 1927. skupno Din 3.326.957/39. Iz tega celotnega fonda se je porabilo z dovoljenjem ministra za socialno politiko Din 1.500.000 za zgradbo palače Delavske zbornice, torej je preostalo iz tega fonda še Din 1.826.957/39. Predlagam, da se uporabi ostanek tega fonda v sledeče namene: za inventar Delavske zbornice 300.000 Din (oprava dvorane, kuhinje, azila), za nakup hiše v Celju 450.000 Din, za zgradbo stavbe v Mariboru

1.000.000 Din. Na ta način ostane še Din 76.957/39. Predlog blagajnika je bil sprejet soglasno.

Nov volilni red za DZ.

Razpravo o novem volilnem redu DZ je otvoril tajnik Filip Uratnik poudarjajoč: Že ob priliki zadnjih volitev smo ugotovili, da je volilni red potreben izpremembe. V principu je bila sklenjena izprememba že na prvi skupščini. Sedaj prehajamo na to, da se ta sklep tudi izvede. Pred dvema mesecema smo zaprosili vse centralne registriranih strokovnih organizacij, naj izdelajo predloge za volilni red. Nekatere so predlog izdelale, druge ne, vendar pa so vse sodelovale pri končni stilizaciji volilnega reda. Tajnik Uratnik nato podrobno obravnava volilni red, h kateremu se še povrnemo v našem listu.

Stališče Narodnega kluba.

K besedi se je oglašil delegat tov. Rudolf Juvan, ki je v imenu Narodnega kluba izjavil: Volitve so predvidene šele za leto 1929. Ne razumem, zakaj naj bi se nam tako mudilo z izdelavo in potrditvijo volilnega reda. Narodni klub je prišel na svoji seji do zaključka, naj se da prilika tudi zunanjim članom, da izrečejo svoje mnenje in stavijo predloge. Narodni klub predlaga, da skupščina volilnega reda ne sprejme, ampak naj se osnutek v posebnem odseku še temeljito pregleda in predloži prihodnji skupščini.

V imenu krščanskih socialcev je izjavil delegat Franc Terselav, da se mu zdi danes najprimernejši čas, da se izposluje potrditev novega volilnega reda. Njegov klub bo glasoval za predloženi načrt.

Za sprejetje volilnega reda sta se v imenu marksistične delegacije izjavila tudi delegata Svetek in Leskošek.

Novi volilni red je bil nato sprejet z glasovi marksistov in pristašev SLS; Narodni klub se je vzdržal glasovanja.

Skupščina nato soglasno sprejme predlog, da se izvoli v upravni odbor Delavske zbornice tovariš dr. Joža Bohinjec.

Predlog tov. Dragotina Gilčverta, da se naslov na novi stavbi glasi: «Delavska in nameščenska zbornica», se odstopi Upravnemu odboru v končno sklepanje.

Predlog Narodnega kluba, naj se v gospodarski svet, ki ga namerava imenovati vlada, izvolijo ne samo zastopniki centralnega tajništva, ampak naj bi imela vsaka zbornica svojega zastopnika, se sprejme soglasno. — Končno se sprejme predlog delegata Zajca, naj se naroči upravi, da obrne pažnjo na izvedbo starostnega zavarovanja in predlog delegata Makuca, da se protestira radi odpusta tajnika železničarjev Jurija Stankota.

Lepo uspela skupščina je bila zaključena ob 14. uri, nakar so se delegati udeležili skupnega kosila, katerega je priredila mariborska mestna občina.

Politični pregled.

Naša prijateljska pogodba s Francijo je najhujše razburila

Italijo, kateri so prekrizani računi,

saj imamo sedaj močnega zaščitnika, ki nas bo podpiral v borbi proti italijanskemu izzivanju. Italijanski fašistični izzivači naravnost na nesramen način hujskajo proti jugoslovensko-francoskemu prijateljstvu in v svoji fašistični omejenosti ne vidijo, da jih sedaj ves svet pravilno ocenjuje: kot nestrpne izzivače, ki bi nas radi videli slabe, da bi izzvali z nami vojno in nam odtrgali še kos naše zemlje z našimi ljudmi. Ni jim še namreč dovolj barbarskega in sirovega divjanja nad našimi zasužnjenimi rojaki v Julijski Krajini!

Kot pravcati svetovni kulturni škandal se slišijo vesti

o velikih demonstracijah v Italiji proti Jugoslaviji in Franciji.

Kaj je italijanski narod res izgubil vsak čut za poštenost, da danes, ko italijansko časopisje neprestano vleče lajno o tisočletni italijanski kulturi, ne uvidi krivičnosti takih demonstracij, katerih jedro je enostavno razočaranje, da je sedaj ohlajen njihov pohlep po jugoslovenskem ozemlju in jim onemogočen barbarski rop tujih dežel, kjer Italijani niso ničesar izgubili.

Vse te demonstracije večinoma mladih ljudi po italijanskih mestih

je italijanska vlada umetno uprizorila,

kar je tem večja sramota. Oficiozni italijanski listi nemoteno hujskajo prebivalstvo proti Jugoslaviji in Franciji in napovedujejo skorajšnje «odrešenje» Dalmacije, dasi v Dalmaciji živi komaj nekaj stotin Italijanov, in še ti Italijani so večinoma poitalijančeni Hrvati.

Prijateljska pogodba med Jugoslavijo in Francijo

je uplivala tudi na naše sosede.

ki so začeli položaj gledati z drugimi očmi. Zato se nam je začela zopet prijaznejše bližati Grčija, a v Albaniji je nastal oster veter proti osovraženim Italijanom, ki se vsiljujejo Albancem za zaščitnike, dasi jih ni nihče prosil za to.

V Beogradu se sedaj pripravlja razprava o novem proračunu za leto 1928./29.,

katerega načrt je predložil finančni minister dr. Marković te dni Narodni skupščini. Izdatki so po tem načrtu povečani napram lani na 11 milijard 592 milijonov dinarjev, a ce-

lotni primanjkljaj znaša 210 milijonov dinarjev.

Primanjkljaj se bo moral kriti, in to pač s povečanimi davki. Zato

nimamo upanja, da bodo davki kmalu izenačeni in zmanjšani,

dasi je bila soglasno sprejeta nujnost zakonskega načrta o neposrednih davkih, ki ga je finančni minister istočasno s proračunskim predlogom predložil Narodni skupščini. Novi proračun, sestavljen na stari davčni podlagi, nam po svojih številkah ne nudi upanja v skorajšnje uveljavljenje davčnih enakosti in olajšav.

V Južni Srbiji bolgarski komitaši še vedno ne mirujejo in so te dni zopet izvršili atentat, in sicer so položili

neklenski stroj na progi Skoplje—Kumanovo.

Pri eksploziji se je poškodoval le zadnji del tovornega vlaka, ki je vozil živino iz Skoplja. Promet je bil začasno ustavljen. Domneva se, da je atentat izvršila komitaška trojka, ki je pred kakšnimi 20 dnevi prešla na naše ozemlje. Orožništvo odločno zasleduje atentatorje v vseh smereh in je upati, da jih bo zasledilo.

Narodno-strokovna zveza.

Nedeljski pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah. Narodno-strokovna zveza je pred kratkim podvzela širšo akcijo za odpravo nedeljskega pouka na obrtno-nadaljevalnih šolah v Ljubljani in Sloveniji sploh. Te dni je prejeta odgovor velikega županstva, v katerem se ji poroča, da je zadeva v teku. Mestni magistrat pa je v svojem dopisu javil, da se za letošnje leto ne more ničesar izpremeniti radi šolskih prostorov in učnih moči. Narodno-strokovna zveza je podvzela nadaljnje korake pri vodstvih teh šol in učiteljstvu, ki naj samo dokaže, da je izprememba tudi že v tem letu mogoča. Mi vztrajamo prej ko slej na tem, da se takoj ukine vsak nedeljski pouk in da obrtnim vajencem nedeljo popolnoma prosto. Zalitevamo samo to, kar zakon itak predpisuje.

† **Alojzij Kepec.** Po kratki a mučni bolezni je preminul v Spodnji Šiški eden naših najboljših sobojevnikov, tovariš Alojzij Kepec. Pokojnik je bil organiziran v Narodno-socialni strokovni zvezi in pozneje v Narodno-strokovni zvezi od 1919. leta naprej. Ves ta čas je bil pokojnik zelo ređen, marljiv in vesten član, kakor jih štejejo strokovne organizacije danes zelo malo. Bil je eden onih starih korenin, ki v strokovni organizaciji ni videl podporne bratovščine, temveč bojno organizacijo. Živo se je zanimal za vsak delavski pokret in prav rad je prihajal v tajništvo, kjer je redno vplačeval svoj obulus in se pogovarjal o delavskem položaju. Akoravno že v visoki starosti 60 let, je še vedno opravljal svojo težko službo vestno in v zadovoljstvo svojih gospodarjev, pri katerih je služil dolgo vrsto let. V dragem pokojniku izgubimo vdanega in zvestega tovariša, katerega ohranimo v prijaznem spominu. Bodi našemu tovarišu Kepecu prav lahka domača gruda. Preostalim naše iskreno sožalje.

† **Jakob Zupan.** Iz Zidanega mosta nam javlja podružnica tužno vest, da je umrl nje član tovariš Jakob Zupan v starosti 26 let. Za njim žalujejo ubogi starši, katerim je bil pokojni vsa opora, poleg njih žaluje pa tudi podružnica, ki je izgubila zvestega tovariša. Naj mu bo domača gruda prav lahka. Preostalim naše sožalje.

LOGATEC. V soboto 19. t. m. je imela naša podružnica otvoritveno predavanje v prostorih gostilne pri Doljaku. Predaval je tov. Kravos o dunajski revoluciji iz leta 1848. Nabito polna dvorana je pokazala, da se logaško delavstvo živo zanima za poučna predavanja in je bilo z otvo-

ritvenim predavanjem prav zadovoljno. Po predavanju se je razvila živahna domača zabava, pri kateri je pridno sviral trio tovariša Hodnika. Naslednje predavanje se vrši v soboto 3. decembra ob 7. uri zvečer pri Doljaku. O grozotah svetovne vojne bo predaval tov. Kravos. Pozivamo vse člane, naj posetijo tudi to predavanje polnoštevilno.

SENOVO. V nedeljo 20. t. m. je predaval v tukajšnji podružnici Narodno-strokovne zveze naš priljubljeni predavatelj tov. dr. Benedičič o pegastem legarju. Predavanje je bilo zelo dobro obiskano. Delavstvo si želi več takih predavanj. Podružnici Narodno-strokovne zveze je obljubil sv. Miklavž, da jo obišče v nedeljo 4. decembra in pride v rudniško restavracijo, kjer bo obdaril revne otroke. Tudi odrasle ne bo pozabil, če se do takrat poboljšajo. Podružnica vabi vse stare in mlade otroke, naj pridejo k Miklavžu.

JESENICE. V nedeljo 27. novembra bo priredila naša podružnica ob desetih dopoldne v prostorih «Bratstva» skioptično predavanje o oceanskem parniku in odkritju Amerike. Vabimo vse člane, da se udeležijo tega zanimivega predavanja polnoštevilno.

VIČ. Podružnica Narodno-strokovne zveze bo priredila v soboto 26. t. m. ob osmih zvečer v dvorani Sokolskega doma na Viču prvo letošnje skioptično predavanje o veliki francoski revoluciji. Predavanje bo spremljalo nad 100 lepih barvastih slik. Vabimo vso napredno viško javnost in vse delavstvo, da se udeležijo tega predavanja polnoštevilno.

Miklavžev večer bo priredila podružnica Narodno-strokovne zveze na Viču v prostorih Strelišča pod Rožnikom. Ker namerava podružnica obdariti siromašne viške otroke, prosijo vse prijatelje naših otrok, da darujejo po svojih močeh v to svrhu. Naj nihče ne odkloni svojega daru, s katerim bomo obdarovali revne otročiče.

LITIJA. Naša podružnica bo priredila v soboto 26. t. m. ob osmih zvečer v prostorih gostilne «Na pošti» predavanje. Predaval bo gosp. dr. Stojan Bajič o delavski zakonodaji pri nas in drugod. Vabimo vse delavstvo, da se udeležijo tega zelo zanimivega in važnega predavanja polnoštevilno.

SREDNJA VAS V BOHINJU. Tukajšnja podružnica bo priredila v nedeljo 27. t. m. prvo skioptično predavanje ob dveh popoldne v dvorani občinskega doma. Isti dan se bo vršil ob-

eni popoldne podružnični občni zbor. Vabimo vse tovariše, da se udeležijo občnega zbora in predavanja polnoštevilno. K predavanju pripeljite s seboj družine in prijatelje.

Dopisi.

LOGATEC. No, pa se zopet nekoliko pogovorimo in povejmo, kaj je novega pri nas. Prejšnjo soboto sem bil sam v Dolenjem Logatcu in sem z veseljem konstatiral, da napredujemo. Kar na cesti, in sicer na sredi ceste, se je otvorilo novo tesarsko podjetje. Vsa cesta je bila obložena s tramovi in so tesarji pridno delali ter zaprli vso cesto. Za en del smo jim hvaležni, ker so z odpadki zakrili blato, katerega pri nas ne manjka. Naši lesni trgovci imajo grdo navado, da pošiljajo na zimo ljudi na dopuste, potem ko so jim vse poletje trdo garali. Ravno te dni je tvrdka Josip Kunstelj na Vrhniki odpustila šest delavcev in jih postavila sredi najhujše zime na cesto. Garali so vse leto prav trdo, na zimo gredo pa za plačilo na cesto. Res ni lep tak postopek z našim delavstvom. Trgovci bi lahko utrpeli tistih par dinarjev in obdržali svoje ljudi skozi vse leto. Tudi tu bomo enkrat morali zaropotati, da bo red. No, več prihodnjič.

SV. PAVEL PRI PREBOLDU. Da znajo biti klerikalci nesramni, smo vedeli, da pa znajo biti nesramni preko mere, smo videli šele v «Slovenec» z dne 22. t. m., kjer napadajo tukajšnjo tkalnico in nje uradništvo zaradi tega, ker so enkrat za vselej izgubili premoč v občini, ki ni bila nikdar klerikalna, temveč je trpela pod terorjem posvečenih in neposvečenih klerikalcev. Pri zadnjih volitvah v občinski zastop je dobila napredna «Lista sloge in napredka» 227 glasov in 12 odbornikov, socialisti 74 glasov in 4 odbornike, klerikalci pa na dveh listah 9 mandatov. In zbog tega taka velika jeza proti tovarni in nje uradništvu. Če bi «Slovenec» pisal resnico, bi mi molčali, ne moremo pa molčati na nesramna natolcevanja proti uradništvu tovarne, ki ni delalo za noben uspeh demokratov, temveč je storilo le svojo dolžnost za napredno listo. Največjo nesramnost je zagrešil ta pridigar krščanske morale, ko zmerja naše uradništvo s privandraci, ker ne trobi v klerikalni rog. Pošteni šentpavelčani smo se hvala bogu enkrat odkrivali klerikalnega terorja, sedaj upamo, da ga ne dobimo nikoli več, pa če bo «Slovenec» še tako strupeno pihal. Mi razumemo klerikalno bož za županskim stolčkom in za večino v občinskem zastopu, vendar pa bi tudi ob najhujšem udarcu ne smeli nastopati na tako nesramen način kot so to storili v notici «Slovenca». — V splošnem naj še pripomnim: Denunciant in klerikalec sta istovetna. Kdor je znal leta 1914. denuncirati naše ljudi, da so hodili pod vislice, ta zna tudi leta 1927. denuncirati uradništvo, da pride ob kruh. «Krščanski» možje, vsa čast vam. Ne čudite se, če bomo odslej šli s prezirom mimo vas in debelo pljunili. Drugega ne zaslužite s svojimi podlimi dušami. Več vam nimajo povedati zavedni šentpavelski napredni volilci, katerih je 227.

KOROŠKA BELA - JAVORNIK. V nedeljo 13. t. m. je bil sprejet naš občinski proračun, za katerega je glasoval socialistični klub in klerikalci; narodni klub se je vzdržal glasovanja, in sicer iz razloga, ker se je glasovalo za več proračun skupaj. Zastopnik NSS je podal v imenu kluba izjavo, da glasuje klub proti proračunu iz nastopnih razlogov: postavka za občinsko ubožnico se je reducirala za 2000 Din, votira pa se 10.000 Din za popravilo občinske hiše, katere občina sploh nima in uraduje v poslopju «stare šole», ki ni last občine. Narodni klub je prepričan, da je pravilno zastopal svoje volilce, ker je šel v volitve s programom, pomagati delavcu. Pri tej seji pa so se posebno odrezali socialisti, ki

imajo svojega župana. Razumljivo je, da so jih pri njih delu klerikalci prav radi podprli. Na predlog našega kluba glede brezposelnih podpor je izjavil zastopnik SLS sledeče: «Vsak, ki danes prosi za brezposelno podporo ter pravi, da nima dela, je le nuh.» S tem so se strinjali tudi socialisti in komunisti. Gospod župan so bili celo mnemja, da ni prikladno, če je taka postavka v proračunu. Prav lep se je odrezal neki sodrug, ko je izjavil, da bo občina sama zaposlila brezposelne pri gradbi vodovoda, katerega pa bo morda gradila šele koncem 1929. leta. Kaj bodo brezposelni do takrat počeli, ta pametni sodrug ni povedal. Socialisti so se sedaj v družbi klerikalcev pokazali v pravi luči. Še imamo v rokah njih volilne proglase in letake, kjer so oznanjali najhujši boj SLS, se izrekli proti gradnji ali popravilu cerkva itd., danes bi pa še za novo cerkev glasovali, tako so zaljubljeni v klerikalce, ki so trenutno na vladi. Delavstvo ima danes najlepšo priliko videti, kdo se bori za njegove pravice in kdo je zlezal pod kuto klerikalcev. Naše pošteno socialistično delavstvo je sram, da ima take občinske odbornike, ki so zlezli pod klop in slepo ubogajo najhujše sovražnike delavstva — klerikalce.

JESENICE. V soboto 12. t. m. so se pričele vlagati pri nas kandidatne liste za občinske volitve, ki se bodo vršile 11. decembra. Do sedaj

je bilo vloženih šest kandidatnih list, ki imajo naslednji vrstni red: 1.) NRS, 2.) NSS, 3.) komunisti, 4.) SDS, 5.) SSJ in 6.) SLS. Zanimiv je bil boj za vložitev list; šlo je predvsem za prvo skrinjico. Dosegli so jo radikali s svojo vztrajnostjo. Dva njihova vlagatelja sta prišla že na predvečer ob 20. uri in sta čakala do jutraj ob osmih pred vrati. Klerikalni vlagatelji so dospeli z vozom ob 2. uri ponoči. Zelo so bili poparjeni, ko so videli, da niso prvi. Gospod kaplan so se izvolili tako razsrditi, da so šli v župnišče se gret in niso hoteli isti dan vložiti liste. Vlagatelj liste NSS je prispel z vlakom ob sedmih zvečer in je kot drugi vložil takoj po osmi uri listo. Nekaj list je bilo zaradi nepravilnosti zavrnjenih. Sedmo listo so mislili vložiti krščanski socialisti, ker so jih klerikalci dali bore malo na svojo listo. Na pritisk od zgoraj niso vložili svoje liste, a so se zakleli, da SLS ne dobi njihovih glasov in raje ostanejo doma. Kakor je videti, se nam obetajo še lepi in zabavni časi. — V zadnjem času je bilo v tukajšnji tovarni več plinskih eksplozij, a vendar razen materialne škode ni bilo večjih nesreč. Le v nedeljo 20. t. m. se je pri taki eksploziji poškodoval naš pristaš, tovariš Lukal, ko je ravno zazidaval neko odprtino. Pripeljan je bil v tovarniško bolnico. Želim mu skorajšnjega ozdravljenja.

gati kolo in so ga končno ustavili. Tedaj se jim je nudi grozen prizor. Nesrečni mlinar je ležal spodaj z odtrganimi nogami in od telesa odločeno dešno roko. Pokojni Ribnikar je bil star šele 40 let ter zapušča ženo in sedem nepreskrbljenih otrok.

* **Avtomobilska nesreča.** Brivski pomočnik Franjo Boštjančič iz Brežic je v zagrebški okolici te dni zvečer prekoračil cesto pri Jordanovcu. Nenadoma je z veliko hitrostjo privozil neznan avtomobil, ki ni dal nobenega znaka. Boštjančič je prišel pod avto ter je bil težko poškodovan. Avtomobil se za ponesrečenca ni zmenil in jo naglo odkril naprej.

* **Nevarnost pretrganih električnih žic.** Zaradi snega so se pred dnevi ponekod v Ljubljani potrgale električne žice. Da je prijetanje takih žic skrajno nevarno, je v torek preizkusila mala šolarica iz Šiške. Domov grede se je na Celovski cesti dotaknila take viseče žice in v hipu obstala. Bila je v oblastvu močnega električnega toka. Pričela je kričati na pomoč, da so prihiteli do nje drugi ljudje, ki je pa tudi niso mogli rešiti. To se je posrečilo šele, ko je nekdo žico preščipnil. Učenka se je tako prestrašila, da je dobila močan živčni napad.

* **Smrtna nesreča v kamnolomu.** Strelni mojster g. Deželak je bil nameščen v kamnolomu g. Haucha v Trbovljah. Podjetje je v zadnjem času dobilo več naročil, ki jim je bilo treba ugoditi. Strelni mojster g. Deželak je imel mnogo dela. Ko je te dni vrtal v veliko skalo, se je ta predčasno zrušila in ga zasula. Odnesli so ga domov, kjer je poškodbam podlegel kljub vestni zdravniški pomoči. Deželakovo družino nesreča letos vztrajno zasleduje. Poleg drugih udarcev, ki jih je uboga družina morala preboleti, je doživela pred meseci zelo hud udarec s smrtjo sina, rudniškega poduradnika, ki je padel s hodnika in se ubil. Teško prizadeti rodbini naše iskreno sožalje!

* **Prostovoljna javna dražba.** Dne 28. t. m. ob 9. dopoldne se bodo na prostovoljni javni dražbi v ljubljanski mestni klavnici (Mesarska cesta 2) prodajali razni predmeti stare mestne klavnice, kakor obešalniki za meso, razno porabno železo, vrata, okna (lesena in železna), nosilne opore, koksove peči, vijaki, železne verige, železno omrežje, razno staro železo, 19 dobro ohranjenih macesnovih oken, nekaj miz. Kupci se vabijo.

* **Tatvina pisalnega stroja.** Eno zadnjih noči je bil ukraden iz pisarne lesnega trgovca g. Čatra v Celju pisalni stroj. Sum tatvine je padel na 18letnega praktikanta Ivana G. iz Trnovelj. Pri preiskavi so našli na njegovem stanovanju ukradeni pisalni stroj, več sesaljk in svetilk za kolesa, 3 samokrese, žensko uro, razne fizikalne in risalne predmete ter knjige, ki jih je G. ukradel v celjski meščanski šoli. Oddali so ga v zapore okrožnega sodišča.

* **Trgovski koledar za leto 1928.** Je izšel. Je to zelo lično v platno vezana knjižica, ki jo je uredil g. Franc Zelenik, založilo pa je koledar Trgovsko društvo «Mercur» za Slovenijo v Ljubljani. Koledar stane s poštnino vred 15 Din za izvod. Kakor druga leta, je tudi letos vsebina koledarja zelo pestra in poučna. Za detajlno trgovino je priobčeno praktično knjigovodstvo, za splošno uporabo pa: Lestvica za dohodnino, davke na službene prejemke privatnih nameščencev, računanje obresti in dobička, kako se izračuna kubična mera okroglih debel ali klad. razmerje med živo težo in težo zaklane živali, maksimalne tarife izvoščkov v Ljubljani in Mariboru, poštne pristojbine, kolkovine itd. Poleg tega obsega koledar obširno razpravo o «Pomeni in vlogi trgovca v narodnem gospodarstvu». Koledar je splošne važnosti, posebno pa ga priporočamo trgovcem in trgovskim nameščencem. Naroča se pri Trgovskem društvu «Mercur» v Ljubljani.

Tedenske vesti.

* **Proslava 50letnice pesnika Otona Župančiča.** Slovenska kulturna javnost pripravlja splošno narodno praznovanje 50letnice pesnika Otona Župančiča. V ta namen se je ustanovil reprezentacijski in akcijski odbor v Ljubljani.

* **Kovani denar v denarnih pislih.** Po ministrskem odloku se lahko pošilja v vrednostnih pislih tudi kovani denar do zneska 10 Din, ampak samo pod pogojem, ako je tako zaviti, da se v ovitku pisma ne more premakniti.

* **Železniške vozne olajšave za lovce.** Prometni minister je odredil, da se članom Zveze lovskih društev v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Novem Sadu in Splitu priznajo vozne olajšave na državnih železnicah trikrat na leto (50 odstotkov redne tarife) na isti način in pod istimi pogoji, kakor je to odredeno za člane planinskih društev.

* **Brivska vajenška strokovna šola.** Končno se je želja izpolnila. V nedeljo 13. t. m. se je otvorila v Ljubljani brivska vajenška strokovna šola, za kar gre največja zahvala požrtvovalnemu odboru Zadruge brivcev, frizerjev in lasničarjev v Ljubljani, posebno tajniku g. Albinu Šinkovcu.

* **Za westfalske Slovence.** Pišejo nam: Zveza jugoslovenskih delavskih in podpornih društev v Nemčiji v ljudno vabi svoje člane in prijatelje na letošnje generalno zborovanje, ki se bo vršilo v nedeljo 4. decembra v Recklinghausen-Südu na Westfalskem v gostilni H. Wächter na König Ludwigstrasse. Pričetek konference ob 10. uri dopoldne. Popoldne ob treh bo proslava petletnice ustanovitve zveze, združena s proslavo narodnega praznika ujedinitve. K udeležbi popoldanske slavnosti rojaki v ljudno vabljeni. Glede vožnje po železnici priporočamo udeležencem iz vzhodnih ali zapadnih krajev Poruhrja, da se peljejo po železnici do postaje Herné, ki leži ob glavni progi Köln—Berlin (über Oberhausen und Wanne). Od postaje Herné dalje naj se peljejo z električno cestno železnico (proga A) do König Ludwigstrasse na Recklinghausen-Südu (20 minut).

* **Zatvoritev pomožne pošte Sv. Marjeta na Dravskem polju.** Dne 31. oktobra t. l. je poštna uprava zatvorila pomožno pošto Sv. Marjeta na Dravskem polju. Zaradi tega je začel 1. t. m. dostavljati selski pismonoša pošte Račje pisma v okolišju zatvorjene pošte. Dostava se vrši vsak dan razen ob nedeljah.

* **Smrtna nesreča v Cerovcu.** Iz Ivanjkovcev nam pišejo: Dne 16. t. m. je podiral v Cerovcu v gozdu svojega gospodarja v družbi s svojim gluhonemim sinom Mihalom 70letni viničar Peter Rubin bukve za drva. Pri tem je zadela padajoča bukev Petra Rubina tako nesrečno, da je bil takoj mrtev. Pokojnik je bil skrben in delaven mož. Prej je bil dolgo vrsto let v viničarji negovske graščine v Veličanah in se je šele nedavno preselil v Cerovec, kjer je našel sedaj nesrečno smrt. Blag mu spomin!

* **Samomor orožnika.** 28letni orožnik Martin Rupnik, ki je prej služil v Št. Janžu na Dolenjskem in bil sedaj v orožniški šoli v Ljubljani, se je iz neznanega vzroka ustrelil. Bil je takoj mrtev.

* **Smrtna nesreča pri prevažanju bale.** Iz Svetja pri Medvodah se bo poročila posestnikova hči Pavla Svobjšakova na Brnikovo posestvo v Dravljah pri Št. Vidu in so te dni prevažali balo. Nesrečno naključje je hotelo, da je sosed Kanc iz Dravelj pri Medvodah, ki je pomagal pri prevozu, padel z voza in se znašel pod kolesi. Težko naloženi voz mu je šel preko trupla in ga strašno poškodoval. Nesrečnega moža so sicer kmalu prepeljali v ljubljansko bolnico, a je še tisti dan izdihnil.

* **Vlom v župnišče.** Pretekli dni je bilo vlomljeno v župnišče v Št. Lovrencu pri Novem mestu. Župniku g. Oblaku je bilo ukradenih 5020 Din, kuharici Dernovškovi pa 850 Din in srebrna ura. Orožniki so vlomilca še istega dne izsledili v osebi Nikole Kuzmanovića iz Radovišta v Južni Srbiji. Vlomilca so predali v zapore okrožnega sodišča v Novem mestu.

* **Smrt med mlinskim kolesjem.** V vasi Repnje pri Križah na Gorenjskem se je zgodila strašna nesreča, katere žrtev je postal tamošnji mlinar Ribnikar. Možak je imel opravka v svojem mlinu, kjer je urejeval to in ono v obratu. Ker mu je nagajal glavni jermen, je skušal tudi tu nekaj urediti, kar pa je postalo zanj usodno. Pri tem poslu ga je namreč nenadoma pograbil glavni jermen za roko. Mlinar se je skušal iztrgati, tedaj pa se je zapletel v jermenje še z obleko. V silovitem loku je mlinarja hip na to vrglo pod kolesje, ki ga je zmlelo pod seboj. Domači so čuli samo zamolkel krik in v slutnji nesreče prihiteli na lice mesta. Začeli so takoj dvi-

Pogovor o tem in onem.

O najvišji gori v Alpah in o lednikih.

Visoke gore so bile za človeštvo že dolgo časa nekaj, kar je vzbujalo strah in grozo. Ne samo da je človek mislil, da ne more nanje, bil je prepričan, da ne sme, ker je tam domovina nadnaravnih bitij, ki bi ga mučila, če bi si upal v njihov dom.

Ko pa se je začel človek truditi, da поблиže spozna svet, na katerem biva, so ga zamikale tudi gore, kamor ga je gnalo hrepenenje, da spozna tudi ta dotlej nepoznani del prirode. A ne samo želja po novih spoznanjih, še nekaj drugega ga je gnalo na strme, odljudne snežnike: preizkusiti je hotel svoje sile, kljubovati zaprekam, zmagati.

V naslednjih vrsticah bomo skušali povedati nekaj o najvišji gori v Evropi. Tej gori je ime Mont Blanc (izgovori monblan!), francoska beseda, po naše bi se reklo Bela gora. Ime ima od tega, ker jo odeva večer sneg. Leži na meji treh držav: Švice, Francoske in Italije.

Dolgo časa je minilo, preden si je človek upal priti na to najvišjo evropsko goro. Mož, ki se je s tem proslavil, je bil naravoslovec Saussure (izgovori Sosir!). Dan, ko je Saussure stopil na najvišjo točko Evrope, smemo imenovati rojstni dan alpinizma (hribolastva). To je bilo leta 1778. Takrat ljudje še niso tako lazili po gorah kakor danes. Le na malo visokih vrhov je bila že stopila človeška noga. Šele sredi 19. stoletja, ko so odkrili Angleži lepoto Švice, se je začela tekma tudi v tej panogi človeškega udejstvovanja. Danes je le še malo vrhov v Alpah, na katere še ni nihče splezal. Hribolastvo je postalo nekaj splošnega, danes hodi po gorah na tisoče vnetih hribolazcev.

Da je bila najvišja gora Evrope med prvimi, na katere je prišel hribolazec, je morda slučaj. Dostop na vrh ni nič kaj težak, je le zelo naporen, ker je pot zelo dolga. Vrhovi, ki ga obdajajo, so s svojimi skoro navpičnimi stenami, krušljivim kamenjem in temnimi prepadi neprimerno težji. Tudi so morda drugi vrhovi zanimivejši, ali Mont Blanc ima nekaj, po čemer presega vse druge gore: vtis, ki ga napravijo ledeni orjaki in ledeniki skupine Mont Blanca je neprekosljiv. Zlasti ledeniki presegajo vsako domišljijo. Tri in dvajset jih je, največji pa je tako zvano Ledeno morje, ki se vleče proti severu skoro v dolino reke Arne, v kateri leži Chamonix (izgovori Šamoni), najznamenitejše izhodišče za Mont Blanc.

Snežniki so stisnjena ledena gmota. Nastali so iz padavin, ki v višini 4000 metrov padajo na zemljo kot sneg. Deset do dvanajst metrov je visok droban sneg, ki se vsako leto zniža po lastni teži na dva do pet metrov, in ko izgine iz njega ves zrak, nastane iz tega 1½ do 2½ metra debela plast ledu. Ta led pa ne ostane na istem mestu, ker bi bil mogel zrasti že v ogromne višine. Lednik teče. Najvišji alpski snežniki se premikajo 50 do 100 m na leto, pri močnem strmcu celo do 300 m, to je, lednik se premakne na dan za 15 do 85 cm (na Himalaji v Aziji so opazovali premikanje do 3 metrov, na Grenlandiji do 30 metrov).

Lednik teče tako nepretrgoma, nekoliko počasneje pozimi, nekoliko hitreje, kadar solnce na spodnjem koncu lednika močneje greje in topi led, ki teče v potokih v dolino. Kjer leži lednik precej vodoravno, se drži ledena gmota skupaj; na strmih svetih pa se ledena gmota razkolje, in to tam, kjer položna struga nenadoma preide v zelo strmo.

Prostor, ki ga pokriva večni led v Alpah, znaša 3500 km². Posamezni ledniki so jako ogromni, dolgi na primer do 24 km. Proti vzhodu se zni-

žujejo Alpe in tudi ledniki prenehujejo, na našem Triglavu je zadnji, a je v primeru z drugimi jako majhen. Zadnji ostanek lednika pa je v Kamniških Alpah v severni kadunji med Skuto in Rinko, kamor le redkokdaj posije solnce in kamor padajo z omenjenih vrhov v obliki plazov ogromne množine snega.

★

× **Poldne ni povsod v enem in istem času.** Tekom 24 ur se zavrti zemlja enkrat okoli sebe. Opoldne stoji solnce najvišje na obnebu in pridejo vsi kraji zemlje po vrsti pod opoldanske solnčne žarke, eden prej, drugi pozneje. Črto, ki jo v mislih potegnemo opoldne od nas do solca na nebu, imenujemo poldnevnik, poldnevnic ali meridijan. Črto podaljšamo na sever in jug ter gre čez severni in južni tečaj. Takih črt čez oba tečaja je seveda neštevilno. Navadno se zadovoljimo s 360 meridijani. Prostor od enega meridijana do drugega imenujemo 1 stopinjo. Sedaj pa si misli, da si ti solnce in da siješ na zemljo dol; po vrsti bodo prihajali pod tvoje žarke kraji vrteče se zemlje, čas od meridijana do meridijana bo 4 minute, kajti 360 krat 4 je 1440 minut ali 1 dan. Navadili smo se, da za začetni meridijan pri štetju vzamemo onega, ki gre skoz zvezdarno Greenwich pri Londonu; lahko bi vzeli katerikoli meridijan in bi šteli od njega na levo in desno, a zmešnjava bi bila potem prevelika. Od Greenwicha do Ljubljane je 14 stopinj in pol proti vzhodu; torej ima Ljubljana 15 in pol krat 4 minute prej poldne kakor Greenwich, to je 58 minut. Zagorje so natančno 15 stopinj vzhodno od Greenwicha, 15. meridijan je tako zvani srednjeevropski meridijan. Na vsakem zemljevidu so glavni meridijani včrtani. Beograd ima 24 minut prej poldne kakor Ljubljana, Dunaj 8 minut prej, Varšava 21 minut prej, Leningrad dve uri prej, Pariz okoli 50 minut pozneje in tako naprej.

× **Skoro 20 let po nedolžnem zaprt.** V letu 1909. se je vršila v Edinburgu na Škotskem sodna razprava, ki je takrat silno razburila vso Evropo. Nemeč Oskar Slater iz Šlezije je bil obtožen roparskega umora in obsojen na smrt, kasneje pa pomiloščen na dosmrtno ječo. Slaterjeva zadeva je zelo zanimiva in značilna za sodno prakso na Škotskem. Decembra 1908. je bila v Glasgou umorjena in oropana 82letna starica Marion Gilekricht. Umora je bil osumljen Slater, zoper katerega so sicer pričale nekatere neznatne okolnosti, toda pravega dokaza o njegovi krivdi ni bilo. Usodno je bilo za Slaterja, da se je pet dni

po umoru odpeljal v Newyork, kjer so ga pa kmalu aretirali. Slater pa ni čakal na pogajanja, ki so se vršila med ameriškimi in angleškimi oblastvi, marveč se je prostovoljno vrnil na Škotsko ter se javil sodišču. Razprava je trajala štiri dni. Porotniki so glasovali oddvojeno. Dočim se jih je devet izreklo za krivdo obtoženca, so štirje glasovali, da krivda ni dokazana, eden pa je celo pripomnil, da je Slater nedolžen. Angleška postava določa v takem primeru obnoveitev razprave, dočim škotski zakon tega ne predvideva. Slater je bil obsojen na smrt. Ta brezobzirna obsodba je vzbudila odpor vsega kulturnega sveta in sodišču je bila poslana posebna prošnja, podpisana od 20.000 oseb, ki so protestirale proti obsodbi. Vsi ti protesti pa so pomagali le v toliko, da je bil Slater pomiloščen na dosmrtno ječo. Te dni pa je bil Slater po 18letni prestani kazni izpuščen. Sodišče tega koraka ni utemeljevalo kot dokaz, da je bil Slater nedolžen, pač pa, da gre le za pomiloščenje.

× **Delo na moderni ladji.** Največje upanje za angleške brezposejne delavce nastane takrat, kadar se v veliki meri prično graditi parniki. Splošno je mnenje nepoučenih, da imajo pri gradbi parnika posla delavci kovinske stroke, strugarji, žičarji in strojniki. V resnici pa ima skoro sleherna obrt opravka na moderni ladji, preden je taka ladja sposobna za promet. Kadar je mnogo naročil, imajo železolarne polne roke dela. Prav tako premogovniki, kajti za zelo zaposlene železotarne je treba silne množine koksa in premoga za plin. Parnik še ni gotov, ko že zdrči v vodo. Ni še v ladji vseh strojev, ne notranje opreme. Le v toliko je izdelan, da se drži na vodi. Sedaj pride šele prava armada delavcev, instalaterjev, električarjev, ključavničarjev, mizarjev, tesarjev, tapetnikov, slikarjev in drugih. Na modernem parniku je vsaka kabina opremljena z napravo za vročo in mrzlo vodo. Koliko posla dajo samo veliki plavalni bazeni in kopalnice! Velika moderna angleška ladja «Aquitania» ima električno razsvetljavo, ki bi zadostovala za marsikatero manjše mesto. Na parniku je 180 raznih električnih motorjev s skupno močjo 2000 konjskih sil. Žarnice ima okrog deset tisoč in električnih zvoncev je 1500. Kuhinja je popolnoma električno opremljena, nobenega dima in ne ognja.

× **Najstarejši parlament in obenem tudi eden najmanjših,** če ni morebiti celo najmanjši, ker šteje samo 42 članov, je islandski parlament. Islandka bo namreč leta 1930. slavila tisočletnico svojega parlamenta. V letu 930. so se kmetje in trgovci tega otoka sestali prvič, da se dogovore, ali naj sprejmejo novo krščansko vero ali pa naj še nadalje obožujejo poganskega boga Votana. Z veliko večino glasov je bilo sprejeto krščanstvo.



Izvrševalni odbor Narodno-strokovne zveze sporoča vsemu članstvu tužno vest, da je umrl dolgoletni član ljubljanske podružnice, tovariš

Alojzij Kepec

v 62. letu starosti. Pokojnega dragega tovariša ohranimo v častnem in trajnem spominu.

Naj počiva v miru!

